

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلسله اخلاق اسلام

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين، والعاقبه للمتقين،
ولاعدون الا على الظالمين، والصلاه والسلام
على محمد الذي ارسله ربه رحمه للعالمين
على آله و صحبه اجمعين.

زن و مرد مسلمان چراغ پرفروغی هستند که در هر
شرایطی روشنی بخش راه دیگران هستند و صادقانه مردم
را به سوی دین خداوند فرا می خوانند و الگوهای
ارزشمندی برای هم کیشان خود و پیروان دیگر ادیان
می باشند و سرچشمه های خیر و نیکی هستند و از اعماق
درون و در عمل به دیگران احترام می گذارند و خیرخواه
آنان می باشند و دوست شان می دارند و در پی آن هستند
که براساس حق، دادگری، نیکوکاری و خیرخواهی با آنها
زندگی کنند.

انسان های مسلمان با آفریده های خداوند از سر ستیز
بر نمی آیند؛ زیرا می دانند که خداوند خیر و شر، زیبا،
زشت، ایمان، کفر، نیکی و بدی را در راستای هماهنگی
برای تحقق تکامل بشری آفریده است. و وجود
تفاوت های میان مردم را از آن جا که تبلور و خواست
حکمت و مشیت خداوند است، به او محل می نماید.
خداوند متعال در این باره می فرماید:

﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مِنَ فِي الْأَرْضِ كُلَّهُمْ جَمِيعًا
أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ۚ﴾ وَمَا
كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۚ وَنَجْعَلُ

الرَّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٩٩﴾ (یونس / ۹۹-
(۱۰۰)

«و اگر پروردگار تو می خواست هرکس در زمین است
همه آنها ایمان می آوردند پس آیا تو مردم را ناگزیر
می نمایی که ایمان بیاورند؟ هیچ کس جز با اجازه خداوند
ایمان نمی آورد و خداوند بر کسانی که نمی اندیشند،
پلیدی (و بدبختی را) قرار داده است».

این آیه آبی سرد را بر روی آتش تعصب و کینه ورزی
می پاشد و نهال ایمان به اراده و خواست مطلق خداوند و
سپردن همه امور به او را در دل انسان بر زمین می نشاند و
ثمر آن نهال ایمان، سماحت، بردباری و پرهیز از اعتراض
به اندیشه ها و آرمان ها، احزاب، مذاهب، معرفت ها و
برداشت های گوناگون و ادیان مختلف است.

هرگاه سماحت و تحمل پذیری بر قلوب و اندیشه ها
مسلط شود، حاصل آن همکاری و دوستی متقابل و
مهربانی میان همه مردم مسلمان و غیرمسلمان خواهد بود.
گاهی ممکن است مسلمانی با غیرمسلمانی همسایه یا
همکار باشد، در این جا این سؤال پیش می آید که: چگونه
روابط خود را با او تنظیم نماید؟

قرآن کریم چهارچوب و چگونگی روابط با غیرمسلمانان
را مشخص فرموده و به زندگی مسالمت آمیز دینی اکتفاء
نموده، بلکه گامی بلندتر را برداشته و آن را به مرتبه
زندگی و روابط همراه با محبت و تفاهم اوج بخشیده
است و این نشانه منزلت والای اسلام و اندیشه فرادینی و

فراملی آن است. خداوند متعال در مقام بیان تفاوت میان مسلمانان و دشمنان آنها می‌فرماید:

«لَا يَنْهَنُكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِينِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٨﴾ إِنَّمَا يَنْهَنُكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِينِكُمْ وَظَهَرُوا عَلَى إِخْرَاجِكُمْ أَنْ تَوَلَّوْهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩﴾» (المتحنه: ۸-۹)

«خداوند شما را از کسانی که در دین با شما جنگیده و شما را از دیارتان بیرون نکرده‌اند، باز نمی‌دارد که با آنها نیکی کنید و با ایشان عدالت ورزید؛ زیرا خداوند دادگران را دوست می‌دارد * فقط خداوند را از شما دوستی با کسانی باز می‌دارد که در (کار) دین با شما جنگیده‌اند و شما را از خانه‌هایتان بیرون کرده‌اند و در بیرون راندن‌تان با یکدیگر همکاری کرده‌اند. هرکسی آنها را به دوستی بگیرد، آنان همان ستمگران هستند.»

غیرمسلمانانی که خواهان زندگی مسالمت‌آمیز با مسلمانان هستند و در یک سرزمین با هم زندگی می‌نمایند و دارای وطن واحدی می‌باشند روابط با آنها باید براساس نیکی، دوستی، تفاهم و دادگری استوار باشد؛ زیرا آنان با مسلمانان دشمنی نورزیده‌اند و از در جنگ وارد نشده و از سرزمین خود آنها را بیرون نکرده‌اند.

با این همه دشمنانی که در خارج ممالک اسلامی قرار دارند و در عمل دشمن خود را از طریق توطئه‌ها، برنامه‌ها و عملکردهای کینه‌توزانه خود در عرصه‌های مختلف سیاسی، اعتقادی، اقتصادی و فرهنگی به اثبات رسانیده‌اند، به هیچ‌وجه مورد اطمینان نیستند و باید با آنها بسیار هوشیارانه رفتار کرد و دوستی، محبت و مشورت با آنها عاقبت خوبی را به دنبال نخواهد داشت و این روش و اندیشه را از این آیه قرآن به خوبی می‌توان فهمید که می‌فرماید:

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ ﴿١﴾» (المتحنه / ۱)

«ای کسانی که ایمان آورده‌اید، دشمن من و دشمن خودتان را به دوستی نگیرید و با آنها اظهار دوستی نکنید. در حالی که به آن حقیقتی که بر شما نازل شده کافر هستند و پیامبر خدا و شما را از مکه بیرون می‌کنند که چرا به خداوند و پروردگارتان ایمان آورده‌اید؟»

اگر آن‌ها دشمنان تهاجم نظامی، فرهنگی و اقتصادی را علیه ما آغاز کنند، با آنها به رویارویی خواهیم پرداخت و به هیچ‌وجه به آنها اجازه تجاوز و زیرپا نهادن حقوق مسلمانان داده نخواهد شد.

اما غیرمسلمانانی که در میان مسلمانان زندگی می‌کنند، هم‌وطنانی هستند که در حقوق هم‌وطنی و دیگر حقوق با مسلمانان یکسان هستند و حقوق و مسئولیت‌هایشان آنان (غیرمسلمانان) در این زمینه‌ها با مسلمانان در یک ردیف قرار دارد؛ زیرا رسول خدا صلی الله علیه وسلم می‌فرماید:

«هرکس با غیرمسلمانی که با مسلمانان پیمان دوستی و زندگی مسالمت‌آمیز دارد، ستم کند و حقی از حقوق او را ضایع نماید، یا او را به کاری سخت وادارد و یا چیزی را که به آن راضی نیست از او بستاند، در روز قیامت من با او طرف خواهد بود.» (ابوداود)

و هرگاه راجع به دین، ایمان، نبوت و انبیاء بحث و مجادله‌ای پیش بیاید، لازم است مسلمانان با آرامش، تأمل و پرهیز از طعن، توهین و ایجاد دشمنی و جلوگیری از شعله‌ور شدن آتش کینه و حقد، با آنان به بحث و گفتگوی پسندیده و حکیمانه اقدام نمایند؛ زیرا خداوند متعال در این باره می‌فرماید:

«ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَدِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾» (النحل: ۱۲۵)

«با حکمت و اندرز نیکو به راه پروردگارت دعوت کن و با آنان به شیوه‌ای که نیکوتر است مجادله بنما. در حقیقت پروردگار تو (جان) کسی که از راه منحرف شده داناتر و او به حال راه‌یافتگان نیز داناتر است.»

هم چنین می فرماید:

﴿وَلَا تَجْدِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا ءَامَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَهُنَا وَإِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ﴾ (العنکبوت / ۴۶)

«با اهل کتاب جز به شیوه‌ای که بهتر است مجادله کنید، مگر با کسانی از آنان که ستم کرده‌اند و بگویید: به آنچه به سوی ما نازل شده و آنچه به سوی شما نازل گردیده ایمان آوردیم و خدای ما و خدای شما یکی است و ما تسلیم او هستیم».

لازم به توضیح است که خوردن غذا و نوشیدنی حلال با اهل کتاب و ازدواج با زنان و دختران آنها بلامانع است، اما ازدواج آنها با زنان و دختران مسلمان جایز نیست. بدین علت که روابط میان زن و مرد نباید دچار تزلزل و صدمه بشود؛ زیرا انسان مسلمان به همه انبیاء و پیامبران پیش از حضرت محمد صلی الله علیه وسلم ایمان دارد، اما غیرمسلمان به نبوت حضرت محمد صلی الله علیه وسلم باور ندارند و بر همین اساس ممکن است که میان زن و شوهر مسلمان و غیرمسلمان نزاع و اختلاف بروز نماید و زندگی خانوادگی آنها از هم فرو پاشد؛ زیرا خداوند متعال در این باره می فرماید:

﴿الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ ۖ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ ۖ وَالْحَصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْحَصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسْفِحِينَ وَلَا مُنْتَخِذِي أَعْدَانٍ﴾ (المائدة / ۵)

«امروز چیزهای پاکیزه برای شما حلال شده است و طعام کسانی که اهل کتاب هستند برای شما حلال و طعام شما برای آنها حلال است و (ازدواج شما) با زنان پاکدامن مسلمان و زنان پاکدامن از کسانی که پیش از شما کتاب (آسمانی) به آنان داده شده به شرط آن که مهرهایشان را به آنها بدهید، حلال است. در حالی که خود پاکدامن باشید نه زناکار و نه آن که زنان را در پنهانی دوست خود بگیرید....».

هرگاه غیرمسلمانان ساکن در ممالک اسلامی خواهان مشارکت با مسلمانان در جنگ با دشمنان گردیدند، مشارکت آنها مانعی ندارد. هم چنین مسلمانان می توانند در زمینه امور اداری، مدنی، علمی، فنی، کشاورزی، صنعت، تجارت، طبابت و ... از غیرمسلمانان استفاده کنند، اما همه مذاهب در این مورد اتفاق نظر دارند که باید رهبری و پُست‌های کلیدی سیاسی، اداری، فرهنگی، اقتصادی، آموزشی و نظامی در اختیار خود مسلمانان باشد. محمد صلی الله علیه وسلم برای هجرت به مدینه از راهنمایی مشرکی به نام عبدالله بن اریقظ و در غزوه حنین از صفوان

بن امیه طلب همکاری فرمود. هم چنین زهری روایت نموده که رسول خدا صلی الله علیه وسلم برای فتح پایگاه اصلی یهود در خیبر از برخی از خود یهودیان هم بهره گرفت. (ابوداود فی مراسیله)

وصلی الله وسلم علی نبینا محمد وعلی آله وصحبه أجمعین.
وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین.